

scilicet petitionis Spiritus Sancti in oblationem seu sacrificium et in participantes bene sublineatur.

Auctores liturgiam novo exemplari canonis locupletarunt. Faxit futurum ut alia quoque experimenta euchologiam occidentalem ditiores adhuc reddant.

C. CAALS, O. Praem.

R. STEENSMA, *Vroomheid in hout en steen. Middeleeuwsche kerken in Noord-Nederland*. 160 blz. Uitg. : Bosch & Keuning, Baarn.

De ondertitel zegt ons waarover het gaat in deze sympathieke studie. En de boventitel voegt er zeer gelukkig bij dat er hier « Vroomheid » voor ogen wordt genomen. In de Inleiding (blz. 5) wordt dit nog eens beklemtoond : schrijver wil vooral die facetten van die middeleeuwsche kerken belichten, « welke in meerdere of mindere mate iets van de middeleeuwsche geloofswereld weerspiegelen ... Het gaat er om iets van de beleving van deze kerken en hun achtergrond onder woorden te brengen, en zo mogelijk op de bezoeker over te dragen ». Worden meer bepaald behandeld : de ontwikkeling van het grondplan der kerken; middeleeuwsche kerkbouw in Noord-Nederland; het kerkinterieur; beeldende kunsten. Dit alles natuurlijk in bondige woorden; daar de tekst slechts (kleine lettertype) 48 blz. beslaat. De uiteenzetting is klaar en overzichtelijk; biedt de nodige en gewenste inlichtingen en beschrijvingen. En is steeds erop bedacht dat een kerk een gebouw is, opgericht om de « vroomheid » te bevorderen. Daarna komen vele foto's. Hiervoor werd rijkelijk geput uit de centrale fotodienst der rijksuniversiteit te Groningen. Een bewijs leveren ze dat alhoewel « door beeldenstorm en verwaarlozing veel verdwenen is, er toch genoeg bewaard bleef om een tocht langs deze kerken tot een ontdekkingsreis vol verrassingen te maken ...; getuigen van het diepgewortelde geloofsleven in de middeleeuwen ». Een leerrijke studie, zonder twijfel; die het louter-geschiedkundig belang ervan werkelijk overtreft.

J.B. VALVEKENS, O. Praem.